

MÁSODIK FORDULÓ GEORGIÁBAN

BEKE-MARTOS JUDIT

Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. BEKE-MARTOS JUDIT

Az MTA-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT

TUDOMÁNYOS MUNKATÁRSA

JUDIT.BEKE-MARTOS@RUB.DE

2022. december 12.

2022. november 8-án került sor a négyéves amerikai elnöki hivatali idő közepén esedékes „félidős” választás az Amerikai Egyesült Államokban.¹ A Képviselőház 435 tagját és a Szenátus egyharmadát, 35 tagját választotta újra az amerikai lakosság. Ennek eredményeként a Képviselőházban megváltoztak a többségi viszonyok. A demokraták kilenc széklet vesztek el és így a republikánus képviselők kerültek többségbe. Az eredmények alapján 221 republikánus és 213 demokrata képviselő győzedelmeskedett, a többséghez 218 mandátum szükséges.

Mivel a republikánusok birtokolják a többséget, az eddigi házelnök, Nancy Pelosi átadja helyét a republikánusok által választandó személynek, amint az új Kongresszus megtartja első ülését a XX. Alkotmánykiegészítés első szakaszának értelmében 2023. január 3-án.² Az a tény, hogy a de-

mokrata párt, amelynek vezetője jelenleg az amerikai elnök, kevesebb mint tíz szavazatot veszített a „félidős” választáson óriási politikai győzelemnek számít.

A szenátusi választások eredménye még a képviselőháznál is nagyobb sikert hozott a demokratáknak. A 100 fős Szenátusban a „félidős” választást megelőzően 50 republikánus, 48 demokrata, illetve két független szenátor volt. Mivel a független szenátorok a demokrata frakció részét képezték és szavazataikkal őket támogatták, a demokratáké volt olyan módon a többség, hogy szavazategyenlőség esetén, amikor a Szenátus elnökeként az alelnök is szavazhat, a demokrata Kamala Harris alelnöki szavazata a demokraták többségét eredményezte. Így tehát, bár tényleg csupán hajszál vékonyon, de a demokratáké volt a többség a Szenátusban. A „félidős” választások ered-

ményeként már a választások másnapján kirajzolódott, hogy ezt a hajszál vékony többséget a demokraták meg tudták tartani. Viszont végleges eredmény akkor nem született, mert Georgiában, egy harmadik párt jelöltje miatt sem a demokrata sem pedig a republikánus jelölt nem érte el a szavazatok 50%-át, így a két legtöbb szavazatot kapott jelöltnek egy második fordulón kellett megvívnia egymással.

Miért kerül sor egyáltalán második fordulóra Georgiában?

Az 50 amerikai államból 48-ban olyan választási rendszer működik, hogy a legtöbb szavazatot kapó személy nyer, függetlenül attól, hogy elérte a leadott szavazatok legalább 50%-át. Georgia és Louisiana államokban azonban megőrizték az 50%-os küszöböt, így ha a legtöbb szavazatot kapó jelölt nem kapja meg az összes leadott szavazat 50%-át, a választás nem dől el, hanem egy második fordulóra kerül sor, ahol a kettő legtöbb szavazatot szerzett jelölt küzd meg egymással. A második fordulón már nincs ilyen minimum feltétel, a több szavazatot nyerő személy nyer.³ A hatályos georgiai választási törvény⁴ az 1960-as évekre nyúlik vissza, és bár számtalanszor módosították, mindvégig megőrizték az 50%-os küszöböt az első választáson. Ezt a szabályozást sok kritika érte, sőt az amerikai szövetségi igazságügyminisztérium 1990-ben pert indított a tagállami választási szabályozás ellen,⁵ mert véleményük szerint ez a rendszer hátrányt teremt a kisebbségi jelöltek számára. Ha a második fordulóra egy fehér

és egy kisebbségi jelölt jut, a többség nagyobb eséllyel támogatja a fehér jelöltet – érvelt a minisztérium. A kereset nem járt sikerrel és így a második forduló a mai napig része a georgiai választási szabályoknak.

A CBS amerikai hírcsatorna azt írta, amikor a december 6-i második

forduló tétjeit elemezte, hogy „Warnock és Ossoff 2021-es választási sikere 2000 óta először juttatott demokrata szenátorokat a szövetségi felsőházba.”⁶ Jogosan merül fel a kérdés, hogyha két évvel ezelőtt két szenátort választottak Georgiában, miért került sor idén újabb szenátorválasztásra? A szenatori mandátum hat évre szól, miért kellett a két éve győzedelmeskedő Warnocknak most ismét megválasztatnia magát?

Georgiát, ahogy minden más amerikai államot, két szenatori szék

illeti meg. Az egyszerűség kedvéért őket senior és junior szenátorként szokás megkülönböztetni. 2020 novemberében a hatéves turnusok értelmében a senior szenatori széket kellett újraválasztani Georgiában, amikor a hivatalban lévő republikánus szenátor, David Perdue hivatali ideje lejárt. Kihívója, a demokrata Jon Ossoff volt. Mivel volt egy harmadik jelölt is, Shane Hazel, aki megszerezte a szavazatok 2,3%-át, sem Perdue, sem Ossoff nem kaptak 50%-nál többet.⁷ Küzdelmüket tehát a második fordulóban kellett eldönteni. A választási törvény ekkor még kilenc hetet adott a második forduló megtartására, így arra csak 2021. január 5-én

került sor, amikor is Ossoff 50,6%-al legyőzte Perdue-t.⁸

Miért került sor ugyanekkor a junior szenátor posztjának újraválasztására is?

2019 végén a hosszú idő óta hivatalban lévő georgiai republikánus szenátor, Johnny Isakson egészségügyi állapotára hivatkozva bejelentette lemondását. Ilyen esetben a XVII. Alkotmánykiegészítés értelmében az állam végrehajtó hatalma, azaz a kormányzó kijelölhet egy helyettest, aki a következő választások megtartásáig betölti a megüresedő pozíciót.⁹ A georgiai republikánus kormányzó kinevezte Kelly Loeffler Isakson helyére, amely mandátum a következő választásokig, a 2020-as „soron kívüli” választásig tartott, amikor Isakson hatéves ciklusából fennmaradó két évre új szenátort választhatott a lakosság. Ekkor a demokrata Raphael Warnock volt a kormányzó által kijelölt republikánus Kelly Loeffler kihívója. Az első fordulóban egyikük sem szerezte meg a szavazatok 50%-át, mivel mind a republikánus pártnak, mind a demokratáknak volt még egy-egy jelöltje. Így a két legtöbb szavazatot szerzett jelölt, Warnock (32,9%) és Loeffler (25,9%) mérkőzött meg egymással 2021. január 5-én. Akkor a demokrata Warnock nyert 51-49% arányban. Hivatali ideje azonban nem hat évre, hanem csupán kettőre szólt, így a 2022. november 8-án tartandó „félidős” választáson ismét indulnia kellett, hogy ekkor egy teljes, hatéves mandátumot nyerhessen magának.

A „félidős” választáson a hivatalban lévő demokrata Warnock

kihívója a republiká-

nus Herschel Walker, és a liberáriánus Chase Oliver voltak. Mivel utóbbi megszerezte a szavazatok 2,1%-át, sem Warnock (49,4%) sem Walker (48,5%) nem kapta meg az 50%-ot, így ismét második fordulóra került sor. Ezúttal azonban, a törvény 2021. évi módosítása értelmében a második fordulóra az elsőt követő négy héten belül kellett sort keríteni, így esett a választás december 6-ára. Walker esélyeit nem növelte, hogy két nappal a választás előtt Donald Trump kijelentette: az amerikai szövetségi alkotmányt fel kell függeszteni,¹⁰ ezzel maga ellen fordítva számos korábbi követőjét. Warnock a szavazatok 51,4%-ával megnyerte a második fordulót.

Így a 2023. január 3-án összeülő új Kongresszusban a Képviselőházban

221-213 arányban többségben vannak a republikánusok. A Szenátusban a december 6-i georgiai választás eredményeként 51-49 azaz (49+2)-49 arányban a demokraták vannak többségben. Múlt pénteken, december 9-én azonban az arizonai demokrata szenátornő, Kyrsten Sinema bejelentette, hogy kilép a demokrata pártból és függetlenként folytatja pályafutását.¹¹ Mandátuma még két évig tart. Afelől, hogy a demokrata frakció része marad-e, ahogy a másik két független szenátor vagy sem, nem nyilatkozott egyérelműen. Így tehát a demokraták többsége 51-49, úgymint (48+3)-49 vagy, ha Sinema nem tart egyérelműen a demokratákkal, akkor 50-49, ami adott esetben 50-50-es szavazategyenlőséget is eredményezhet. Ilyenkor az alelnöki demokrata szavazat továbbra

is eldöntheti a kérdést, legálább is 2024-ig. Ez pedig továbbra is lehetőségeket tartogat a hivatalban lévő kormányzatnak tervei megvalósítására.

Hivatkozások:

¹ Beke-Martos Judit: A „félidős” választások. In: JOG.történet. Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja. 2022. november 14.

mtajogtortenet.elte.hu/blog/beke-martos-judit-felidos

² 20. Alkotmánykiegészítés, első szakasz, in: <https://www.archives.gov/founding-docs/amendments-11-27#xx1>

³ <https://www.cbsnews.com/news/georgia-runoff-election-dec-6-2022-senate-raphael-warnock-herschel-walker/>

⁴ Georgia Code Title 21. Elections § 21-2-501 | FindLaw

⁵ Department of Justice - United States Department of Justice - Google Books, <https://www.nytimes.com/1990/08/10/us-us-files-suit-against-georgia-charging-bias-in-election-laws.html>

⁶ Supra 3.

⁷ <https://edition.cnn.com/election/2020/results/state/georgia/senate/>

⁸ <https://edition.cnn.com/election/2020/results/state/georgia/senate-runoff>

⁹ 27. Alkotmánykiegészítés, második bekezdés, in: <https://www.archives.gov/founding-docs/amendments-11-27#xvii>

¹⁰ <https://edition.cnn.com/2022/12/03/politics/trump-constitution-truth-social/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>

¹¹ <https://edition.cnn.com/2022/12/09/politics/kyrsten-sinema-leaves-democratic-party/index.html>